

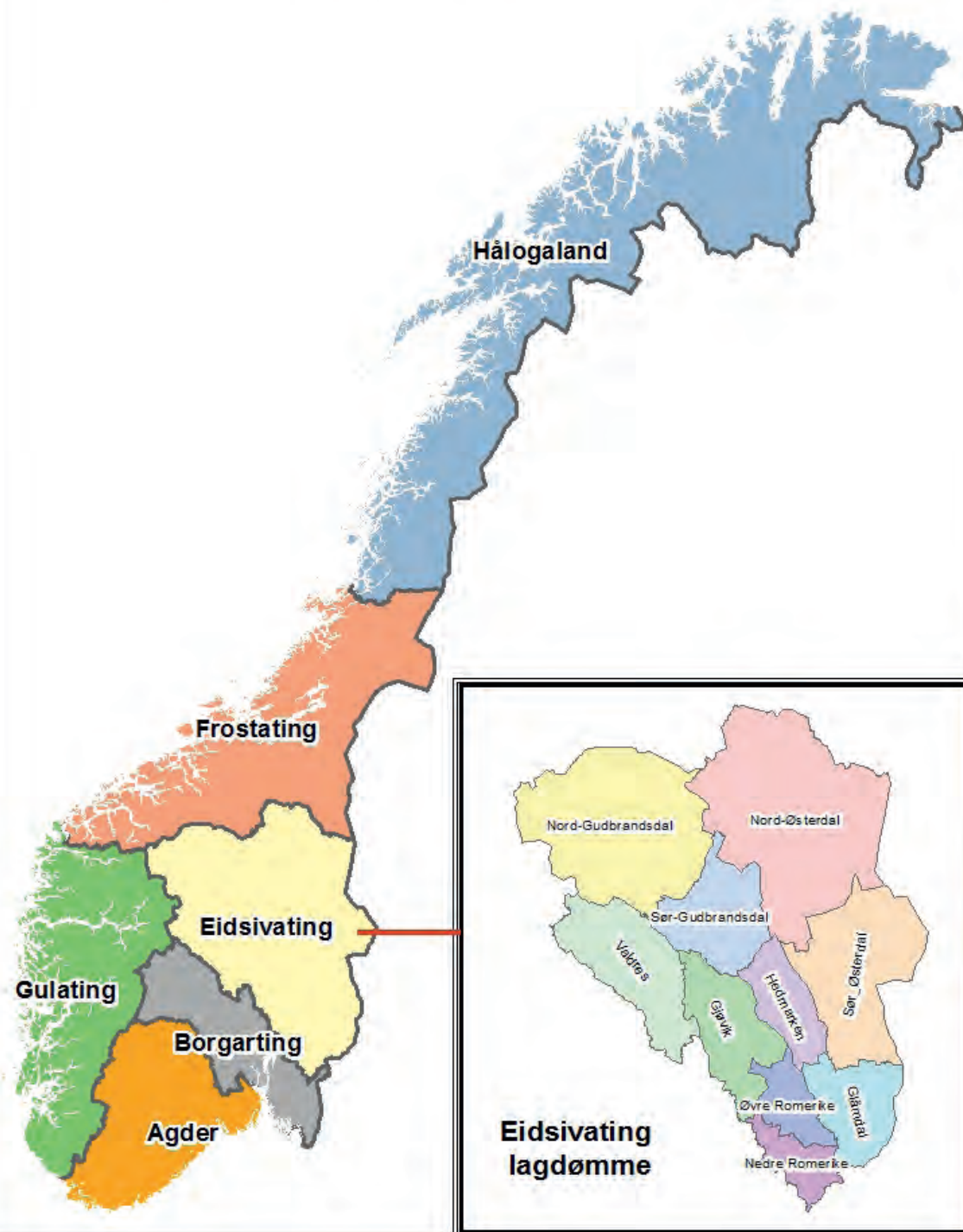

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

Årsmelding
2017

Norges lagdømmer

Innhold

Historie.....	4
Ankedomstol for tingretter og jordskifteretter.....	4
Lokalisering.....	5
Økonomi.....	6
Ansatte	7
Dommere:.....	7
Utredere:	7
Administrasjon:.....	7
Rettsbetjenter:.....	7
Rettsbetjent – hva er det?	8
Saksavviklingen.....	8
Saksbehandlingstid	9
Restanser	10
Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten.....	11
Noen straffesaker fra året 2017.....	11
Anke over kjennelse/beslutning.....	16
Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten.....	17
Hva slags sivile ankesaker behandler lagmannsretten?	18
Noen sivile saker fra året 2017	18
Anker til Høyesterett.....	19
Ansatte i Eidsivating lagmannsrett i 2017.....	20

Eidsivating lagmannsrett – med hovedsete på Hamar – er en av landets seks lagmannsretter. Lagdømmet omfatter fylkene Hedmark og Oppland (unntatt Jevnaker) og 13 kommuner i Akershus, alle på Romerike. Det bor 666 000 mennesker i embetskretsen.

Eidsivating lagmannsrett ønsker med årsmeldingen for 2017 å gi en kort presentasjon av domstolen og hva den har arbeidet med det siste året. Målgruppen er i første rekke det alminnelige publikum, men også meddommere, lagrettemedlemmer, parter, vitner, skoleklasser og andre som kommer i kontakt med oss.

Lagmannsretten har egen hjemmeside under portalen www.domstol.no/eidsivating

Historie

Eidsivating lagmannsrett har en litt annen historie enn de andre lagmannsrettene i Norge.

Lagmannsrettene, slik vi kjenner dem i dag, ble organisert i forbindelse med straffeprosess-reformen i 1887 da juryordningen ble innført. Landet ble inndelt i seks lagdømmer. I tiden etter ble det foretatt flere endringer i lagdømmeinndelingen, og fra 1936 var det fem lagmannsretter: Eidsivating med sete i Oslo, Gulating med sete i Bergen, Frostating med sete i Trondheim, Agder med sete i Skien og Hålogaland med sete i Tromsø.

Da det i 1995 ble foretatt større endringer i straffeprosessen – omtalt som "toinstansreformen" – ble tidligere Eidsivating lagdømme delt i to: Borgarting og Eidsivating. Det er Borgarting – med sete i Oslo – som formelt er fortsettelsen av gamle Eidsivating, mens Eidsivating ble navnet på den nyopprettete lagmannsretten, lagt til Hamar.

Både Borgarting og Eidsivating lagmannsrett fikk navn etter de gamle lagtingene i middelalderen. Det gamle Eidsivatinget var knyttet til Mjøsa. På Magnus Lagabøters tid, ca. 1274, ble Eidsivatinget holdt på Eidsvoll og omfattet i stor grad samme område som dagens Eidsivating lagmannsrett. Navnet Borgarting er tatt fra det gamle lagtinget for området rundt Oslofjorden som hadde tingsted ved Sarpsborg.

Ankedomstol for tingretter og jordskifteretter

Lagmannsretten er først og fremst en *ankedomstol*. Det vil si at nesten alle de sakene lagmannsretten behandler, først er behandlet i tingretten eller i jordskifteretten. Saken er så anket til lagmannsretten av den parten som mener avgjørelsen i *førsteinstansdomstolen* er uriktig. Ankene kan gjelde tre ulike forhold:

- 1) saksbehandlingen – saken ankes fordi en part mener at det er begått feil under saksbehandlingen, f.eks. fordi en dommer i tingretten har vært inhabil, eller at saken ble avgjort uten at parten fikk komme tilstrekkelig til ordet,
- 2) bevisvurderingen – saken ankes fordi en part mener tingretten har lagt feil faktum til grunn,
- 3) rettsanvendelsen – saken ankes fordi en part mener førsteinstansen har misforstått den lovbestemmelsen som regulerer det aktuelle forholdet.

Ofte kan en anke være begrunnet med flere forhold, f.eks. både feil bevisbedømmelse og feil rettsanvendelse.

I trygdesaker er lagmannsretten førsteinstans. Det er saker der en part har fått avslag på en klage i Trygderetten, f.eks. på en søknad om uføretrygd eller yrkesskadedekning som NAV har avslått. Da kan parten reise sak for lagmannsretten.

Det er 10 tingretter i vårt lagdømme:

➤ Hedmarken tingrett	➤ Nord-Gudbrandsdal tingrett
➤ Glåmdal tingrett	➤ Gjøvik tingrett
➤ Sør-Østerdal tingrett	➤ Valdres tingrett
➤ Nord-Østerdal tingrett	➤ Øvre Romerike tingrett
➤ Sør-Gudbrandsdal tingrett	➤ Nedre Romerike tingrett.

I tillegg til anker fra tingrettene, er lagmannsretten ankeinstans for avgjørelser truffet av jordskifteretten. Det er 7 jordskifteretter i vårt område:

➤ Akershus og Oslo jordskifterett	➤ Nord-Gudbrandsdal jordskifterett
➤ Glåmdal jordskifterett	➤ Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett
➤ Hedemarken og Sør-Østerdal jordskifterett	➤ Valdres jordskifterett
➤ Nord-Østerdal jordskifterett	

Jordskifteretten er en *særdomstol* som behandler saker som gjelder rettigheter og bruk av fast eiendom, herunder særlig spørsmålet om bedre arronderte eiendommer ved ombytte av arealer mellom naboeiendommer. Et annet viktig område for jordskifteretten er utarbeidelse av regler for bruk av fellesressurser, som en privat veg med mange oppsittere, eller oppløsning av et sameie.

Tidligere var det også en jordskifteoverrett i vårt distrikt: Eidsivating jordskifteoverrett. Denne domstolen ble fra 1. januar 2016 lagt inn i Eidsivating lagmannsrett som følge av ny jordskiftelov som trådte i kraft fra samme tidspunkt. Lagmannsretten er derfor nå eneste ankeinstans for avgjørelser truffet av jordskifterettene. Den jordskiftefaglige kompetansen ivaretas av en jordskiftelagdømmer og en utreder med særlig ansvar for jordskiftesakene.

Lokalisering

Lagmannsrettens hovedkontor er i Hamar tinghus (oppført 1999). Besøksadressen er Østre gate 41. Tinghuset ligger sentralt plassert i Hamar sentrum.

Lagmannsretten deler tinghuset med Hedmarken tingrett. I tinghuset er det 9 rettssaler som er delt mellom tingretten og lagmannsretten. Rettssalkapasiteten i tinghuset er tilfredsstillende.

Lagmannsretten har også egne lokaler på Eidsvoll; i gamle Eidsvoll stasjonsbygning. Her er det bl.a. rettssaler og møterom. Det er primært ankeforhandlinger i saker fra Romerike som blir behandlet der.

Lagmannsretten har videre tilgang til en rettssal i Lillehammer tinghus. Lagrettesaker og andre straffesaker med meddommere, der saken kommer fra en av domstolene i Oppland, blir gjerne behandlet der. Lagmannsretten disponerer dessuten en rettssal i Gjøvik tinghus.

Rettsforhandlingene kan også bli holdt andre steder i lagdømmet hvis det er hensiktsmessig, f.eks. på grunn av behov for befarings.

Lagmannsrettens hus, Eidsvoll

Økonomi

Eidsivating lagmannsrett hadde i 2017 et budsjett på 28,6 millioner kroner. Den desidert største utgiftsposten, dvs. om lag 27 millioner, er personalkostnader. Resterende gikk med til investeringer og andre driftskostnader.

Eidsivating lagmannsrett er tillagt administrasjonen av Hamar tinghus og Lagmannsrettens hus på Eidsvoll. Til driften av disse ble det i 2017 bevilget til sammen 11,3 millioner kroner.

Ansatte

Eidsivating lagmannsrett hadde ved utgangen av 2017 i alt 25,4 årsverk. Dette er fordelt på én førstelagmann, én lagmann, 12 faste lagdommere, én jordskiftelagdommer, én utreder, én administrasjonssjef og 8,4 saksbehandlerstillinger.

Dommere:

I 2017 hadde domstolen følgende ansatte:

førstelagmann Sverre Nyhus	lagdommer Johannes Høy
lagmann Torolv Groseth	lagdommer Terje Hoffmann
lagdommer Fritz Ingar Borgenholt	lagdommer Dagny Raa
lagdommer Bernt Krohg	lagdommer Nina Sollie
lagdommer Ørnulf Røhnebæk	lagdommer Randi Egge
lagdommer Bjørn Eirik Hansen,	lagdommer Bjørn Olav Aspelund
lagdommer Kjersti Lund	Jordskiftelagdommer Ranveig Finnanger
lagdommer Bodil Thorp Myhre	

Følgende pensjonerte dommere har – for en kortere eller lengre periode – vært ekstraordinære lagdommere i Eidsivating lagmannsrett i 2016:

lagdommer Fridtjof Mohr	sorenskriver Ståle Hovden
lagdommer Inger Marie Dons Jensen	tingrettsdommer Reidar Otto Weng
lagdommer Reidar Vigen	tingrettsdommer Arne Vesterås
sorenskriver Einar Thomesen	

Utreder:

senioringenør Jan Erik Bustnes

Administrasjon:

administrasjonssjef Jan Ferger	førstekonsulent Anne-Signe Schriwer
rådgiver Anne-Carine Skarstad Hagen	førstekonsulent Tone Skaugen
rådgiver Unni Svanheim	førstekonsulent Orlaug Kjærland
rådgiver Kristin Habberstad	rådgiver Astrid Leidal Vold
førstekonsulent Inger Elise Myrvold	førstekonsulent Marit Einang

Rettsbetjenter:

Hans Glorvigen
Kåre Egil Roko
Torbjørn Rønningen
Helge Andreas Larsen
Erland Arstad
Ove Einar Engen

I 2017 var det ingen nyansettelser i lagmannsretten, men lagdommer Bernt Krohg sluttet 1. august 2017 i forbindelse med at han flyttet til Oslo. Bernt Krohg ble utnevnt til lagdommer 42 år gammel, som den yngste lagdommeren, da Eidsivating lagmannsrett ble etablert i 1995. Han sluttet altså etter 22 års meget god innsats for lagmannsretten.

Rettsbetjent – hva er det?

Rettsbetjenten er den av rettens representanter som aktørene i rettssalen – særlig lagrettemedlemmer, meddommere og vitner – først kommer i kontakt med.

Rettsbetjenten klargjør, veileder og bidrar til at alle parter finner seg til rette, og kommer på rett plass. Han er også kontaktperson mellom dommerne og alle andre aktører, og håndterer praktiske problemer som måtte oppstå.

Rettsbetjent Erland Arstad.

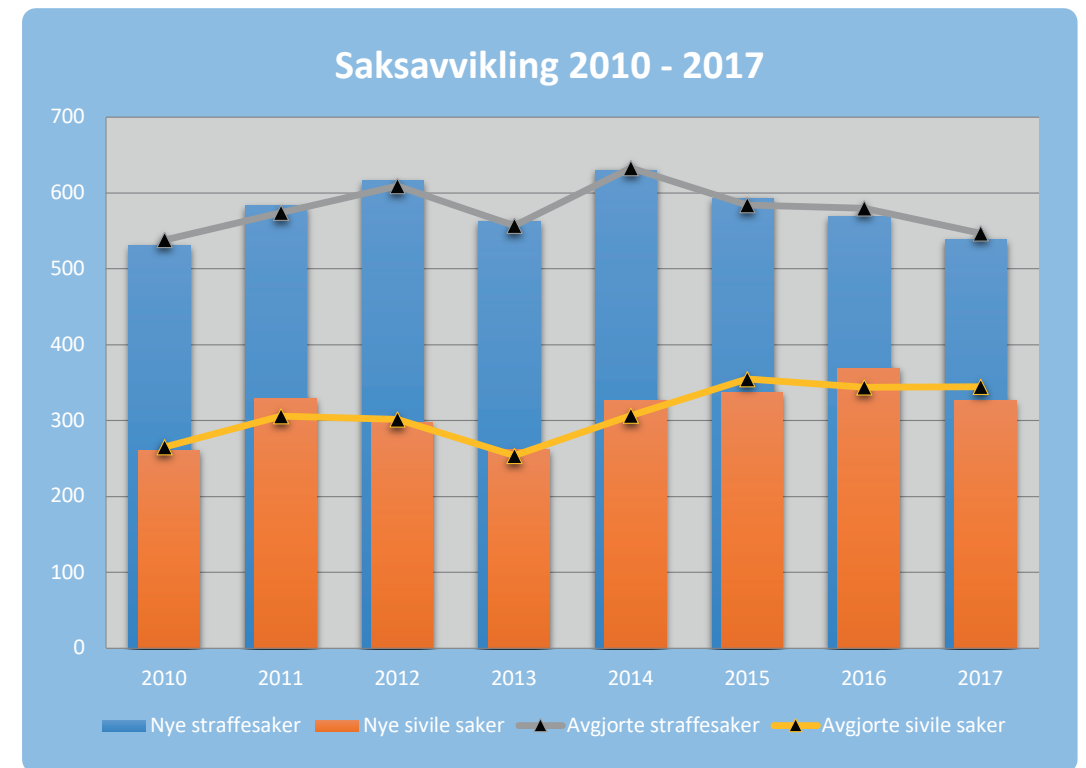
Saksavviklingen

Eidsivating lagmannsrett mottok totalt 905 nye saker i 2017 og avgjorde 919 saker. Totaltallene ligger på samme nivå som i 2016.

Av de saker lagmannsretten behandler, går det et hovedskille mellom straffesaker og sivile saker. Et annet skille går mellom anke over dom (i det vesentlige materielle realitetsavgjørelser) og anke over kjennelse/beslutning (i det vesentlige prosessuelle avgjørelser, dvs. avgjørelser som har med saksbehandlingen å gjøre eller foreløpige avgjørelser av materielle spørsmål).

I tillegg til dette kommer begjæringer om overskjønn, stevninger i trygdesaker og gjenåpningsbegjæringer.

Statistikken over antall innkomne og avgjorte saker de siste årene, fordelt på straffesaker og sivile saker, ser slik ut:

Noen straffesaker blir avgjort i løpet av et par timer, mens andre saker blir avgjort etter muntlige forhandlinger som kan gå over flere uker eller måneder. I statistikken er likevel én sak én sak, uavhengig av både antall dager i retten, antall tiltalte, antall vitner og hvor lang tid det tar å skrive avgjørelsen.

Saksbehandlingstid

En annen måte å vurdere lagmannsrettens arbeid på, er å se på saksbehandlingstiden, fra en sak kommer inn til retten til det foreligger en avgjørelse, som regel i form av en dom eller en kjennelse. Stortinget har for mange år siden satt som mål at lagmannsrettene bør klare å ferdigbehandle en anke over en sivil dom på 6 måneder, mens en anke over kjennelse/beslutning bør kunne behandles innenfor 30 dager.

For straffesaker er målet at anke over dom skal være ferdigbehandlet i løpet av 3 måneder, enten det er tale om en sak som skal gå for en lagrette/jury, for en meddomsrett eller kun for tre juridiske dommere (fagdommere).

Tabellen under viser Eidsivating lagmannsretts gjennomsnittlige saksbehandlingstid – i dager – for ulike kategorier av saker de siste 6 årene, samt Stortingets målsettinger:

Tabell 3	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mål
Straffesaker							
Lagrette	152	153	191	143	214	194	90
Meddomsrett begrenset anke	118	105	140	131	124	167	90
Meddomsrett bevisanke	123	197	204	194	208	233	90
Fagdommersaker	107	104	129	94	107	146	90
Anke over kjennelse /beslutn.	5	6	7	9	8	6	
Sivile saker							
Anke over sivil dom	132	143	166	165	149	165	180
Anke over kjennelse /beslutn.	41	50	53	37	40	47	30

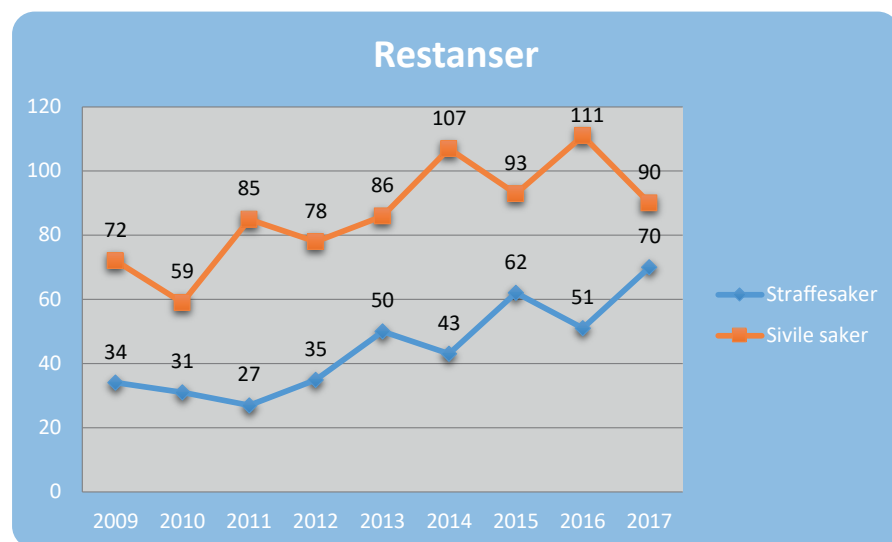
Statistikken har de siste årene hatt en negativ utvikling. En årsak til at saksbehandlingstiden i 2017 er dårligere enn tidligere er blant annet at vi pga. domstolenes økonomi ikke har fått anledning til å ansette ny lagdommer i ledig dommerstilling etter at lagdommer Bernt Krohg sluttet i 2017.

Det er ikke satt opp noe måltall vedrørende saksbehandlingstid for anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker. Om lag to-tredeler av disse sakene gjelder varetektsfengslinger, der enten siktede har anket fordi tingretten har besluttet fengsling eller politiet har anket fordi tingretten ikke fant at vilkårene for fengsling forelå. Fengslingssakene skal behandles umiddelbart, og det normale er at en sak som kommer inn om morgenen blir avgjort i lagmannsretten samme dag.

Anker over kjennelser/beslutninger i straffesaker omfatter ellers bl.a. midlertidige førerkort-beslag, besøksforbud og tvister om oppnevning av forsvarere og bistandsadvokater.

Restanser

Endringene i lagmannsrettens restanser framgår av følgende tabell (restanse ved årets utløp):

Litt om behandlingen av straffesaker i lagmannsretten

I utgangspunktet kan alle de avgjørelsene tingretten treffer i straffesaker, ankes til lagmannsretten. Lagmannsretten skiller mellom anker over tingrettens dommer i straffesaker og over tingrettens beslutninger og kjennelser i disse sakene.

Anker over tingrettens dommer må først gjennom en såkalt *ankesiling*, dvs. at tre lagdommere (ankeutvalget) etter nærmere bestemmelser avgjør om anken skal henvises til ankebehandling eller ikke.

Hvis domfelte anker, og saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, har tiltalte krav på å få saken opp for lagmannsretten uansett hva ankegrunnen er. I praksis gjelder dette i det vesentlige de aller groveste voldsforbrytelsene, drapssakene, de grove sedelighetssakene (typisk voldtekt) og grove narkotikasaker. Når det gjelder saker der skyldspørsmålet er anket, så har lagmannsretten i 2017 bl.a. behandlet 12 saker om grove seksuallovbrudd, 2 drapssaker og ett forsøk på drap og 5 saker om mishandling i familieforhold.

I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og tingretten heller ikke har idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, må ankeutvalget uttrykkelig samtykke i at saken behandles for lagmannsretten. For å gi slikt samtykke, må det foreligge særlige grunner.

For alle andre saker gjelder den regel at saken ikke blir henvist til ankeforhandling, dvs. realitetsbehandlet av lagmannsretten, dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. Den vurderingen foretar ankeutvalget på grunnlag av tingrettens dom og det som er anført i anken og tilsvaret til denne. I tillegg kan ankeutvalget forholde seg til saksdokumentene.

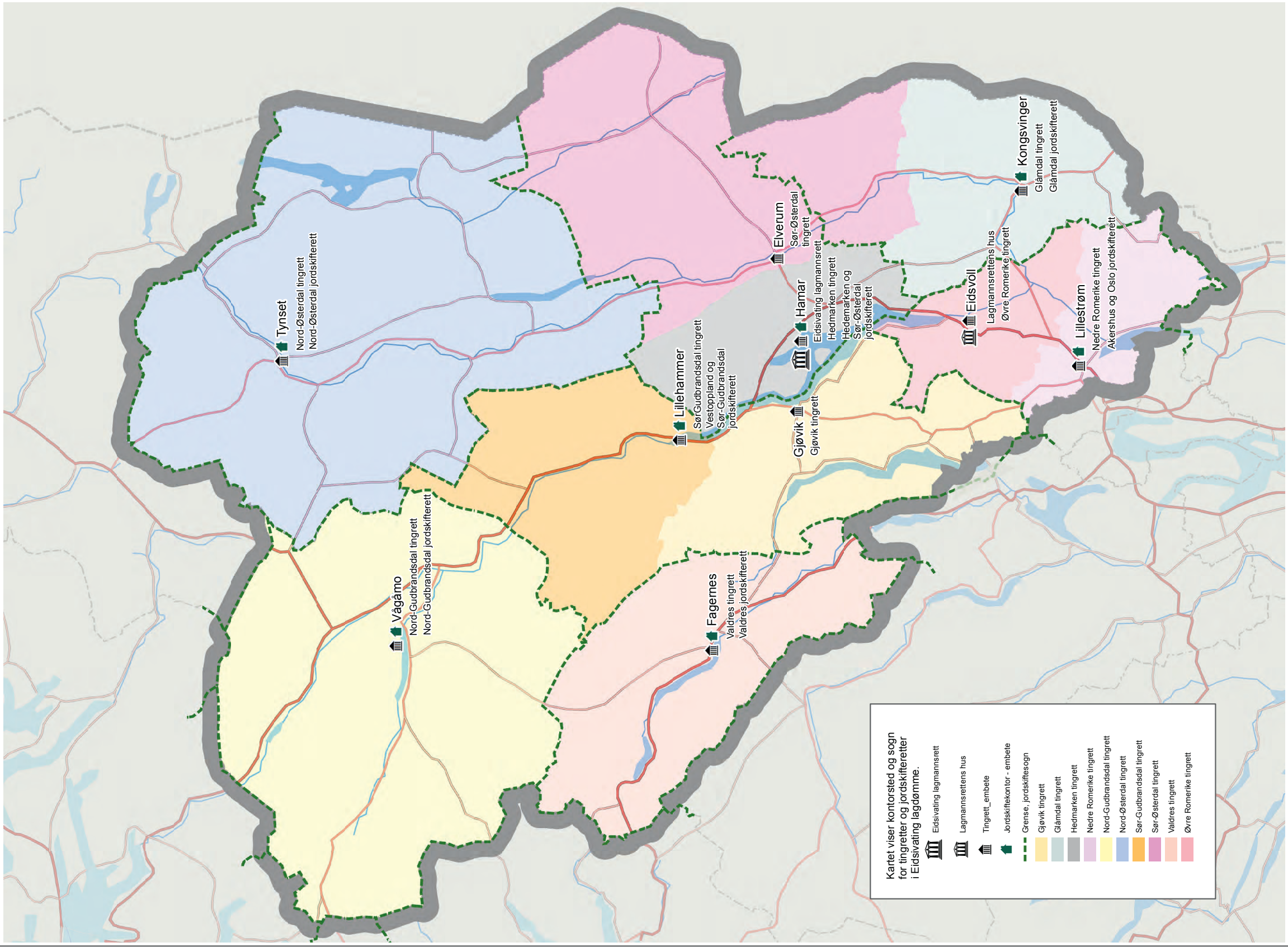
I 2017 ble 36% av straffesakene som ble anket til Eidsivating lagmannsrett, henvist til ankebehandling. Lagmannsretten avsa i 2017 99 dommer i straffesaker.

Noen straffesaker fra året 2017

Det var i 2017, som tidligere år, stor forskjell på alvorlighetsgraden i de sakene vi behandlet. Den varierte fra fartsoverskridelser og brudd på opplæringsloven til drap og seksuell omgang med mindreårige. De hyppigst forekommende sakstypene var seksualforbrytelser – mot både barn og voksen – mishandling i familieforhold og narkotikaforbrytelser.

Drap

Den mest omtalte drapssaken gjaldt drapet på en 49 år gammel mann på Veståsen i Søndre Land. Dødsårsaken var en kombinasjon av brannskader og knivstikk i halsen, og tre personer ble dømt for drapet i tingretten. I lagmannsretten ble skyldspørsmålet avgjort av en lagrette (jury) og en 36 år gammel mann ble funnet skyldig i drap, mens de to medtiltalte, en 20 år

gammel mann og hans 44 år gamle mor, ble frifunnet for drapstiltalen. De ble derimot dømt til henholdsvis 5 år for grov kroppsskade med dødsfølge og 2 år for grov kroppskrenkelse. Drapsmannens straff ble satt til fengsel i 17 år. Høyesterett skal behandle straffutmålingen.

Tvang til prostitusjon

Også den såkalte «menneskehandelssaken» – med utgangspunkt i en restaurant på Skarnes – vakte offentlig oppmerksomhet. Straffesaken – som gikk over 32 rettsdager – gjaldt grov menneskehandel, heleri og motarbeidelse av rettsvesenet.

To kvinner (39 år og 45 år) og en mann (51 år) ble dømt til fra 5 til 6 år for bl.a. å ha tvunget tre kvinner fra Bulgaria til prostitusjon i hovedstadsområdet. Menneskehandelen ble begått som ledd i virksomheten til en organisert kriminell gruppe, jf. straffeloven (1902) § 60a. De fornærmede ble tilkjent oppreisningserstatning fra 100 000 til 150 000 kroner

Trusler mot aktører i rettsvesenet

I november 2016 ble det pga. inhabilitet overført en straffesak fra Frostating lagmannsrett som gjaldt en rekke tilfeller av trusler og annen rettsstridig adferd mot aktører i rettsvesenet. I forbindelse med tvangssalg av tre eiendommer som tilhørte tiltalte (en 48-årig mann), hadde han intenst, vedvarende og på en planmessig måte trakassert flere aktører i rettsvesenet. Han hadde også oppsøkt flere av de tvangssolgte eiendommene og gjort hærverk. Blant de fornærmede var den advokaten som foresto tvangssalgene, namsmannen på stedet, en sorenskriver og ansatte ved Trondheim tinghus.

Tiltalte opprettet bl.a. en Facebook-gruppe der han la ut bilder og filmer han hadde tatt av advokaten og namsmannen med tilhørende krenkende tekst. Han sendte også fakturaer til advokaten uten at det forelå noe grunnlag for kravet, sendte bekymringsmelding til fylkeslegen om advokaten, anmeldte ham til politiet og anla flere sivile søksmål mot advokaten og namsmannen. I Trondheim tinghus filmet han og tok han opp samtaler med den sikkerhetsansvarlige. Etterpå ble lyd og bilde lagt ut på sosiale medier med krenkende omtale. Den sikkerhetsansvarlige ble bl.a. kalt «mobber», «voldsmann» og «kjeltring».

Lagmannsretten satte straffen til fengsel i to år og åtte måneder. Åtte måneder ble gjort betinget. Tiltalte ble ilagt kontaktforbud overfor de berørte, og fikk forbud mot å oppsøke Trondheim tinghus. Straffen ble etter anke opprettholdt i Høyesterett, med det unntak at forbudet mot å oppsøke Trondheim tinghus ble opphevet.

Uaktsomt drap i trafikken

Lagmannsretten behandlet i 2017, som tidligere, flere saker der det var tatt ut tiltalte for uaktsomt drap med motorvogn. Utfallet i sakene viser at det her kan være tale som svært ulike forhold – ikke minst når det gjelder graden av uaktsomhet. Den strengeste straffen fikk en 44-årig mann som med en promille på 1,49 frontkolliderte på isete vinterføre. Rett før ulykken hadde farten vært minst 120 km/t. Sjåføren i den møtende bilen, en 64-årig kvinne, døde på stedet.

Lagmannsretten uttalte at tiltalte hadde utvist uaktsomhet i det øvre sjikt av grov uaktsomhet, og at hans kjøreadferd var «hensynsløs og høyst uforsvarlig ... under de vanskelige kjøreforholdene». Straffen ble satt til fengsel i 2 år og 5 måneder. Tingrettens tilkjennelse av 125 000 kroner til hver av de fire pårørende og fradømmelse av retten til å føre motorvogn «for alltid» var ikke til prøving i lagmannsretten.

En 24-årig mann ble dømt til betinget fengsel i 60 dager for uaktsomt bildrap. Han var fører av personbil som frontkolliderte med en motorsykkel i en tunell. Motorsyklisten, en 47-årig mann, døde på stedet. Skrensespor viste at kollisjonen fant sted i motorsykkelens kjørebane, og retten fant ingen god forklaring på hvordan tiltalte hadde klart å krysse et rumlefelt mellom nordgående og sørgående trafikk uten at han, eller noen av de tre passasjerene, merket vibrasjon eller lyd.

Tingretten hadde satt straffen til ubetinget fengsel i 45 dager, men lagmannsretten fant at straffen på grunn av lang saksbehandlingstid (mer enn 3 år og 6 måneder) måtte reduseres. Enken etter motorsyklisten og hans fire mindreårige barna ble tilkjent 125 000 kroner hver i oppreisningserstatning.

I en annen sak, der en hjullaster under rygging kjørte på og drepte en 10-årig gutt, som kom syklende inn fra sidevei, ble føreren av hjullasteren frifunnet for overtredelse av straffeloven (1902) § 239, men domfelt for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 jf. § 3. Fire dommere mente at uaktsomheten var av en slik grad at straffeloven § 239 var overtrådt, mens det bestemmende mindretallet på 3 dommere kom til at det motsatte resultat. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager som ble gjort betinget med prøvetid to år.

I en fjerde sak om uaktsomt drap i trafikken ble en 58 år gammel mann som ikke overholdt vikeplikten, men svingte til venstre, og dermed kolliderte med en motorsykkel, dømt til fengsel i 30 dager, hvorav 14 dager ble gjort betinget. Motorsyklisten, en 45-årig mann, døde på stedet. Lagmannsretten viste til at tiltalte i en situasjon som særlig påkalte årvåkenhet, hadde utvist uaktsomhet i en slik grad at skyldkravet i straffeloven § 239 måtte anses oppfylt. Tiltalte ble frifunnet for oppreisningskravene.

Opplæringsloven

I en mobbesak ble rektoren på en ungdomsskole gitt påtaleunntatelse for brudd på handleplikten som inntreffer når en elev blir krenket i skoletida, jf. opplæringsloven § 9 A-13 første ledd jf. § 9 A-4. Kommunen ble ilagt et forelegg. Bakgrunnen var at tre elever i skoletiden hadde dyttet/slått en medelev inne på et grupperom, og noen av gjerningsmennene – alle gutter under 15 år – hadde berørt den fornærmedes hår/hode med penis. Påtalemyndigheten mente at rektoren hadde forsømt sin plikt til å ta tak i hendelsen, herunder reetablere et godt psykososialt miljø for den fornærmede gutten.

Kommunen vedtok ikke forelegget, og rektoren ba om rettslig prøving av vilkårene for påtaleunntatelse, jf. straffeprosessloven § 71. I tingretten ble rektoren frifunnet for en tiltalepost, men dømt for overtredelse av to andre poster. Kommunen ble ilagt en bot på

40 000 kroner. Rektoren anket til lagmannsretten, som enstemmig frifant henne. Lagmannsretten kom til at rektoren ikke var personlig å bebreide for de uheldige avvikene som hadde funnet sted. Etter lagmannsrettens syn måtte rektoren tvert om berømmes for oppfølgingen av en meget krevende og alvorlig sak.

Dyrevelferd og matlov

En bonde ble i tingretten funnet skyldig i å ha levert 5 688 liter melk til meieriet til tross for at han var klar over at et traktorbatteri hadde falt i förblanderen og at innholdet hadde blandet seg i dyrefôret. Det forelå derfor risiko for at melken inneholdt bl.a. bly. Bonden varslet heller ikke veterinæren umiddelbart etter at han ble klar over uhellet, men først da noen kyr etter et par dager ble syke. For dette ble bonden dømt for overtredelse av dyrevernloven. I alt 20 dyr døde eller måtte avlives som følge av forgiftning og følgeskader.

Tingretten satte straffen til en bot på 50 000 kroner, noe påtalemyndigheten mente var for lav straff. Påstanden var fengsel i 75 dager, og saken ble anket. Lagmannsretten uttalte at tiltalte «handlet grovt uaktsomt da han unnlot å undersøke nærmere hva som var innholdet i batteriet og hvilke konsekvenser det kunne få for dyrehelse og næringsmiddel (melk)», men sluttet seg ellers til tingrettens vurderinger. Anken ble derfor forkastet.

Anke over kjennelse/beslutning

I 2017 fikk lagmannsretten inn 218 anker over kjennelser og beslutninger. De aller fleste av disse gjaldt anke i saker om varetektsfengsling, men det var også mange saker som gjaldt førerkortbeslag og saker om besøksforbud.

Alle disse sakene blir avgjort etter skriftlig behandling. Det ble i 2017 avsagt omtrent like mange kjennelser som saker som kom inn.

3 fagdommere og 4 meddommere fra en av straffesakene i 2015

Foto:Lars E. Skrefsrud/ NRK

Litt om behandlingen av sivile saker i lagmannsretten

I 2017 kom det inn til lagmannsretten til sammen 155 anker i sivile saker over dommer fra tingrettene eller jordskifterettene. Det er en ikke ubetydelig nedgang fra året før da det kom inn til sammen 185 anker over dommer.

Samme år avsluttet vi behandlingen av 175 slike sivile saker. I 65 saker ble det avsagt dom. I nesten alle sakene hvor det ble avsagt dom, ble det foretatt en ny realitetsvurdering av det anken gjaldt. Men i et par saker ble det imidlertid avsagt dom på prosessuelt grunnlag, f.eks. fordi førsteinstansens dom måtte oppheves pga. saksbehandlingsfeil.

Av de 65 sivile ankesakene som ble avgjort ved dom, førte 20 saker frem mens anken i 40 saker ble forkastet, dvs. den førte ikke frem.

Av de ankesakene som ikke ble behandlet på ny i lagmannsretten, utgjorde barnevernssakene den største gruppen. I slike saker er hovedregelen at de ikke skal undergis noen ny behandling i lagmannsretten. Disse sakene har allerede vært gjennom to instanser før de kommer til lagmannsretten: Fylkesnemnda for sosiale saker og tingretten. For at slike saker også skal undergis en behandling i lagmannsretten, må det gis samtykke til det. I 2017 kom det inn 40 slike saker, og det ble gitt samtykke til behandling av 6 slike saker, dvs. om lag 14 %.

I saker som gjelder en formuesverdi på under 125 000 kroner, kom det inn 12 saker, men det ble ikke gitt samtykke til ankebehandling i noen av sakene.

En stor del av ankene i sivile saker for lagmannsretten blir ellers avgjort fordi partene inngår utenrettslig forlik under saksforberedelsen (15 saker i 2017), etter særskilt rettsmekling (5 saker i 2017), eller alternativt under ankeforhandlingen (7 saker i 2017).

Lagmannsretten har også en snever adgang til å nekte en anke fremmet dersom de tre dommerne i ankeutvalget klart mener at anken ikke vil føre fram. I 2017 ble 11 slike saker helt eller delvis nektet fremmet. Det er det høyeste antallet slike nektelser lagmannsretten har hatt siden lagmannsretten fikk denne kompetansen da ny tvistelov trådte i kraft 1. januar 2008.

Tallene ovenfor vedrørende forlikte saker kan tyde på at enkelte anker blir inngitt for å komme i en forhandlingsposisjon, og at det kan virke. Tallene viser videre at mange parter oppnår enighet uten bistand fra lagmannsretten i perioden fram til ankeforhandling, jf. de 15 utenrettslige forlikene som ble inngått. Ofte ser lagmannsretten at enigheten oppnås tett oppunder berammet ankeforhandling – kanskje fordi risikoen knyttet til fullt tap blir klarere og klarere for partene jo nærmere forhandlingene kommer. Da kan et magert forlik likevel være å foretrekke.

Hva slags sivile ankesaker behandler lagmannsretten?

Lagmannsretten avsa dom i 65 saker i 2017. Oversikten nedenfor viser, etter en grovsortering, hva slags saksområder dette refererer seg til:

Emne/saksområde i anken	Antall
Barnelov	15
Entreprenør og håndverkertjenester	5
Arbeidsrett	3
Fast eiendom (grenser, bruksrett)	3
Forsikring, erstatning, tingsskade	5
Arv, skifte, oppgjør mellom samboere	2
Avtalerett, avtaletolkning	5
Personskade	4
Mangler ved kjøp av bolig (avhendingsloven)	2
Pengekrav	6
Skatt, avgift	2
Psykisk helsevern, vergemål o.l	3
Barnevern	4
Annen kjøpsrett	1
Førsteinstanssaker - trygderettssaker	7
Annet	5

Selv om det de sivile ankesakene i hovedsak er konsentrert om visse sentrale rettsområder, er spennvidden stor når det gjelder de juridiske og faktiske spørsmål den enkelte sak reiser.

Noen sivile saker fra året 2017

Barneloven

Lagmannsretten behandlet også i 2017 et stort antall saker etter barneloven. Dette omfatter i hovedsak tvister mellom foreldre som har flyttet fra hverandre om barnas faste bosted og dernest hvilket samvær det skal være mellom barna og den andre av foreldrene. I noen tilfeller gjelder tvisten også om det skal være felles foreldreansvar eller om bostedsforelderens skal ha dette alene.

I nesten alle disse saken foreligger det uttalelser fra en rettsoppnevnt sakkyndig – primært en psykolog som har møtt og observert barna hjemme hos begge foreldrene og gjerne har snakket med skole, barnehage, helsepersonell og foreldrenes familie. Det kan bli omfattende bevisføring og ankeforhandlingene går ofte over tre dager.

Festeavgift til storkammer i Høyesterett

En kommune inngikk i 1977 en festeavtale med Opplysningsvesenets fond om 211 dekar av prestegården i kommunen. Senere ble deler av arealet fremfestet til et borettslag. Opplysningsvesenets fond økte 1. januar 2008 festeavgiften fra 211 000 til 855 000 kroner, og kommunen varslet borettslaget om at også avgiften i fremfestekontrakten skulle reguleres.

Det oppsto tvist om hvilket prinsipp som skulle anvendes. Skulle endringen i festeavgiften for tomtene som kommunen hadde fremfestet, følge endringer i pengeverdien (konsumprisindeksen) eller endringene i tomteverdien? Tingretten kom til at reguleringen skulle følge endringene i pengeverdien, og kommunen begjærte overskjønn. Lagmannsretten ble satt med tre juridiske dommere og to skjønnsmenn, jf. skjønnsloven § 34 annet ledd.

Lagmannsretten kom også til at reguleringen skulle skje i samsvar med endringen i pengeverdien. Det var ikke «tvillaust avtalt» noe annet, jf. tomtefesteloven § 15. Lagmannsretten fant det ikke nødvendig å ta stilling til om tvillaust-vilkåret er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (TP 1-1), ettersom kommunen – som offentlig myndighet – uansett ikke er vernet etter denne bestemmelsen.

Kommunen har anket overskjønnet til Høyesterett, som skal behandle det menneskerettslige spørsmålet i storkammer i 2018.

Maskinskatten

I en sak om eiendomsskatt for industrivirksomhet, kom lagmannsretten til at maskiner og driftsutstyr i en fabrikk som produserer vinduer, ikke skulle tas med i takstgrunnlaget. Grunnlaget ble dermed redusert med 7,4 millioner kroner. Dommen fikk stor oppmerksomhet fordi regjeringen sommeren 2017 hadde sendt på høring et forslag å fjerne «maskinskatten», og i forbindelse med 2018-budsjettet ble det besluttet at skatten over sju år gradvis skal fjernes.

Vegentreprenør

Lagmannsretten behandlet i 2017 flere tvister mellom byggherre og entreprenør. Den største tvisten – målt i kroner – var mellom Statens vegvesen og det heleide statlige selskapet Mesta, og gjaldt sluttoppgjøret for entreprisen for firefelts motorveg på E6 fra Dal til Boksrud. Saken hadde 16 tvistepunkter.

Mesta hadde inngitt det laveste tilbudet i anbudskonkurransen med vel 515 millioner kroner. I slutfakturaen var beløpet kommet opp i vel 957 millioner kroner, og økningen skyldtes både økte mengder innenfor kontrakten og påståtte tilleggssarbeider. Etter forhandlinger mellom partene og dom i tingretten, var restkravet for lagmannsretten vel 149 millioner kroner. Lagmannsretten tilkjente Mesta vel 18 millioner kroner, og tilkjente Statens vegvesen erstatning for saksomkostninger for lagmannsretten med 4 millioner kroner.

Anker til Høyesterett

Lagmannsrettens sentrale oppgave er å kontrollere tingrettene – når parter ber om det gjennom anker – og rette opp eventuelle feil. Men også lagmannsretten blir overprøvd og kontrollert – av Høyesterett.

I 2017 ble totalt 189 av våre avgjørelser anket til Høyesterett. 4 av avgjørelsene ble endret og 9 opphevet. I de øvrige sakene ble lagmannsrettens avgjørelser stående. Det vil si at det «skjedde» noe med drøye 6 % av de sakene som ble anket. Det er på nøyaktig samme nivå som i 2016, og et tall vi er fornøyd med.

Ansatte i Eidsivating lagmannsrett i 2017

Foto: Per Holland

Hamardomen på Domkirkeodden i Hamar.

Foto: Torolv Groseth

